

Juliusz Kotyński
Akademia Finansów i Biznesu Vistula – Warszawa

REGRES POZYCJI POLSKI NA UNIJNEJ MAPIE INNOWACYJNOŚCI 2010–2012

Streszczenie

Według ogłoszonych w marcu 2013 r. przez Komisję Europejską sprawozdań, rankingów i tablicy wyników w obszarze innowacyjności, Polska znalazła się w 2012 r. w grupie czterech państw członkowskich Unii Europejskiej o najsłabszym postępie i najniższym poziomie syntetycznego miernika innowacyjności, a jej wyniki i pozycja na tle ocen innowacyjności innych państw Unii i świata uległy pogorszeniu w porównaniu z rokiem 2010.

Opinie KE dotyczące osiągnięć i opóźnień oraz warunków poprawy innowacyjności UE, Polski i innych krajów w warunkach kryzysu i kolejnego spowolnienia gospodarczego zostały uzupełnione o wnioski i zalecenia zawarte w opracowaniach innych organizacji międzynarodowych.

Słowa kluczowe: innowacyjność, konkurencyjność, ranking, tablica wyników, Unia Europejska, technologie informacyjne.

Kody JEL: F01, F15, I23, O31, O33

Wzrost innowacyjności Unii i dywergencja poziomów innowacyjności państw członkowskich w okresie kryzysu, według rankingów Komisji Europejskiej

W dniu 26 marca 2013 r. Komisja Europejska opublikowała serię wyników badań i rankingów dotyczących innowacyjności, w tym tablicę wyników w zakresie badań i innowacji, która pokazuje pozycję poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej (European Commission 2013a). Równocześnie zostało wydane sprawozdanie Komisji o stanie Unii Innowacji (European Commission 2013d), a także opracowanie charakteryzujące postępy państw członkowskich i stowarzyszonych z UE na drodze budowy Unii Innowacji (European Commission 2013b), jako jednej ze sztandarowych inicjatyw strategii Europa 2020, realizowanej od 2010 roku (European Commission 2010).

Ramka 1. Podsumowanie wyników Unii Innowacji 2013 przez Komisję Europejską

Według komunikatu prasowego Komisji:

„Wyniki w dziedzinie innowacyjności poprawiają się z roku na rok, pomimo utrzymującego się kryzysu gospodarczego, ale przepaść innowacyjna między państwami członkowskimi się pogłębia... Najbardziej innowacyjne kraje poprawiły swoje wyniki, inne jednak wykazały brak postępów. Ogólna kolejność państw w ramach UE pozostaje stosunkowo stabilna ze Szwecją na pierwszym miejscu, kolejne pozycje zajmują Niemcy, Dania i Finlandia. Estonia i Łotwa odnotowały największe postępy w porównaniu z rokiem ubiegłym [2011].

Siłami napędowymi wzrostu innowacji w UE są małe i średnie przedsiębiorstwa oraz komercjalizacja innowacji w połączeniu z doskonałymi wynikami badań. Jednak spadek działalności gospodarczej i inwestycji typu „venture capital” w latach 2008-2012 oddziaływał negatywnie na wyniki w zakresie innowacji...

Najbardziej innowacyjne kraje UE wykazują pewną liczbę wspólnych mocnych stron w zakresie krajowych systemów badań i innowacji, wśród których znajduje się kluczowa rola innowacyjnej przedsiębiorczości i szkolnictwa wyższego.

Sektory gospodarki wszystkich liderów innowacji osiągają bardzo wysokie wskaźniki nakładów na badania naukowe i rozwój oraz przodują w składaniu wniosków patentowych.

W krajach tych istnieje również dobrze rozwinięty sektor szkolnictwa wyższego oraz ścisłe powiązania między przemysłem i nauką” (*Tablica wyników... 2013*).

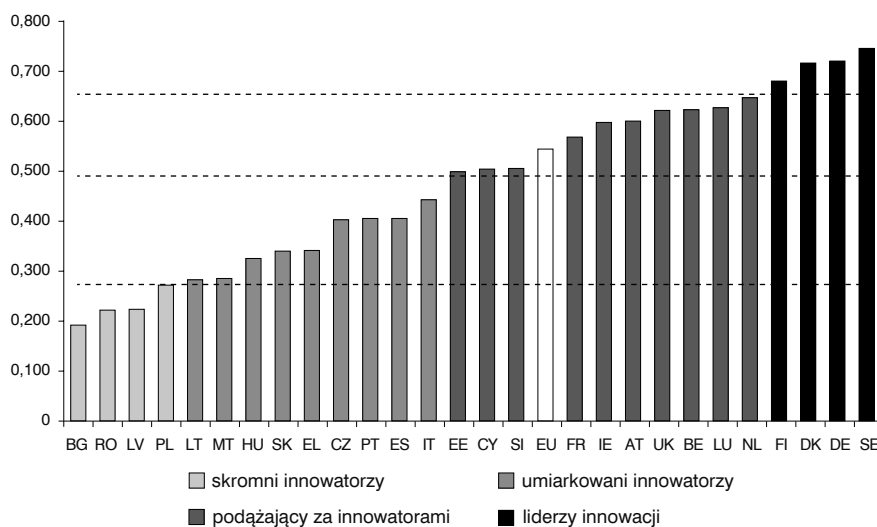
Powyższa ogólna ocena względnej innowacyjności państw członkowskich Unii wynika z analizy zmian złożonego (sumarycznego, syntetycznego) miernika innowacyjności SII (*Summary Innovation Index*), przyjmującego wartości od 0 (wyniku minimalnego) do 1 (wyniku maksymalnego). Miernik ten jest zbudowany na podstawie 24 wskaźników, pogrupowanych w tablicy wyników innowacyjności z 2013 r. w trzy główne kategorie i osiem wymiarów. Wyróżnionymi kategoriami są:

- „*Warunki podstawowe* – podstawowe elementy, które umożliwiają innowacje (zasoby ludzkie, otwarte, doskonałe i atrakcyjne systemy badań oraz finansowanie i wsparcie),
- *Działalność przedsiębiorstw* – kategoria odzwierciedlająca wysiłki europejskich przedsiębiorstw w zakresie innowacji (ich inwestycje, powiązania i przedsiębiorczość, aktywa intelektualne), oraz
- *Produkty* – które pokazują, jak innowacje przekładają się na korzyści dla całej gospodarki (innowatorzy i skutki gospodarcze, w tym zatrudnienie)” (*Tablica wyników... op. cit., s. 2-3*).

W unijnej tablicy wyników innowacyjności z 2013 r. państwa członkowskie UE zostały podzielone na cztery grupy (por. wykres 1):

- liderzy innowacji (ang. *Innovation leaders*): Szwecja, Niemcy, Dania i Finlandia – to kraje osiągające wyniki znacznie powyżej średniej UE,
- kraje doganiające liderów (*Innovation followers*): Holandia, Luksemburg, Belgia, Wielka Brytania, Austria, Irlandia, Francja, Słowenia, Cypr i Estonia – wszystkie osiągnęły wynik powyżej średniej UE,
- umiarkowani innowatorzy (*Moderate innovators*): Włochy, Hiszpania, Portugalia, Czechy, Grecja, Słowacja, Węgry, Malta i Litwa – wyniki poniżej średniej UE,
- innowatorzy o skromnych wynikach (*Modest innovators*): wyniki w Polsce, na Łotwie, w Rumunii i Bułgarii są znacznie niższe od średniej UE.

Wykres 1. Wyniki państw członkowskich UE w dziedzinie innowacji w 2012 roku

Uwaga: średni wynik dla UE odzwierciedla wyniki w latach 2010-2011 (z powodu opóźnienia w dostępności danych).

Źródło: *Tablica wyników...* (2013, s. 2).

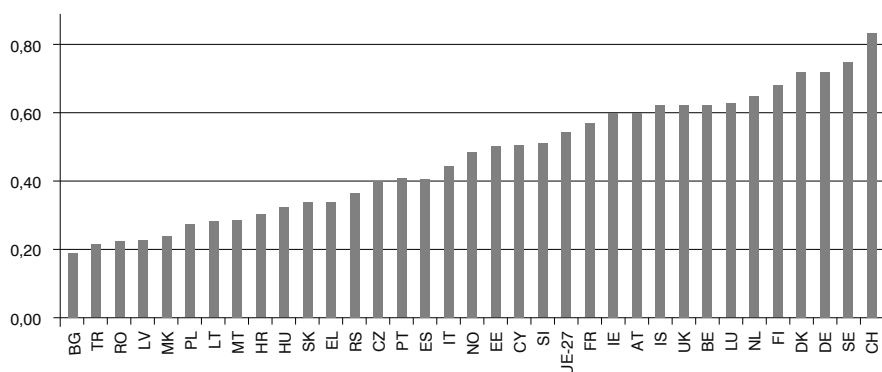
W przypadku Polski wartość miernika syntetycznego w tablicy wyników 2013 (dla 2012 r.) wynosi 0,27, w porównaniu ze średnią unijną 0,544 i wynikami na poziomie ok. 0,7 i powyżej, w grupie państw UE przodujących pod względem innowacyjności.

Wynik SSI=0,270 uzyskany przez Polskę w 2012 r. i 24. miejsce w rankingu, na czele ostatniej grupy „inwestorów o skromnych wynikach”, oznacza regres w porównaniu z rezultatami prezentowanymi przez Komisję w latach poprzednich, np. w 2011 r., kiedy to Polska plasowała się na 23. miejscu (z wartością SSI = 0,283), na końcu przedostatniej grupy państw członkowskich

– „umiarkowanych inwestorów”, a Litwa mieściła się jeszcze w ostatniej grupie (European Commission 2013a). Rok wcześniej, w 2010 r., Polska (z wynikiem 0,273) zajmowała w rankingu 22. pozycję, wyprzedzając także Słowację (*Innovation Union Scoreboard... 2010*), zaś w latach wcześniejszych odnotowała, odpowiednio, wyniki 0,278 (w 2009) i 0,268 (w 2008 roku).

Uwzględnienie w rankingach innowacyjności także innych państw europejskich, w tym stowarzyszonych i kandydujących do Unii Europejskiej, dowodzi, że czołowe miejsce wśród 35 państw przypada Szwajcarii (z wynikiem 0,835 w 2012 r.), przed Szwecją (0,747). Spośród krajów bałkańskich, Chorwacja (HR) i Serbia (RS) także charakteryzują się większą niż Polska innowacyjnością gospodarki (por. wykres 2).

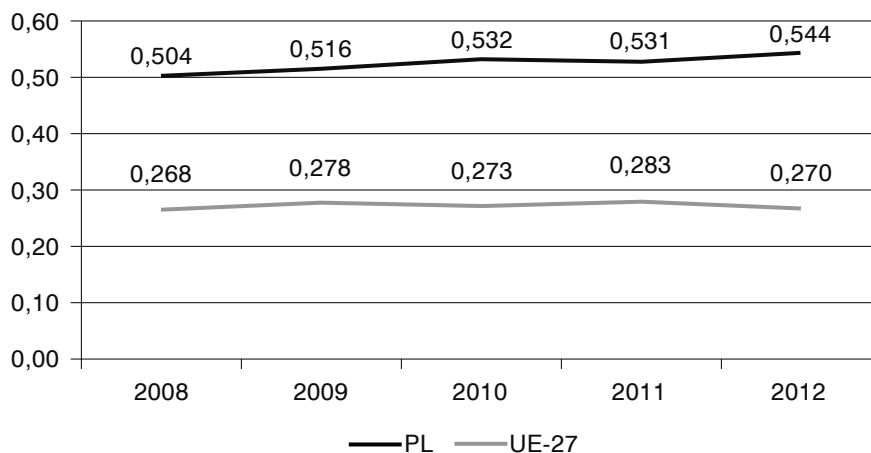
Wykres 2. Wyniki państw członkowskich i stowarzyszonych z UE oraz państw EOG i EFTA w dziedzinie innowacji w 2012 roku (wg miernika sumarycznego SSI)

Źródło: European Commission, *Innovation Union Scoreboard 2013*, Enterprise and Industry, European Union 2012, Annex E.

Z analizy szeregów czasowych statystycznych mierników innowacyjności SII (European Commission 2013a) wynika, że proces stałej konwergencji poziomów innowacyjności w ramach UE uległ w okresie kryzysu spowolnieniu i obecnie można raczej mówić o jego odwróceniu, tj. dywergencji. Dotyczy to również relacji i zmian poziomów innowacyjności w Polsce i Unii Europejskiej (por. wykres 3). Ze względu na zmiany metodologii i kompozycji stosowanego miernika jego wartości dla wszystkich lat nie są jednak w pełni porównywalne. Także wyliczane przez KE wskaźniki dynamiki SII dla poszczególnych krajów i formułowane na ich podstawie wnioski mogą więc budzić pewne zastrzeżenia.

Wykres 3. Zmiany sumarycznego wskaźnika innowacyjności dla Polski i Unii Europejskiej w latach 2008-2012

Źródło: opracowanie własne, wg raportu KE, jak w wykresie 2.

Uzyskane wyniki w zakresie innowacyjności w roku 2012 i poprzednim wzbudziły zaniepokojenie polityków Unii, co znalazło wyraz w cytowanym już komunikacie prasowym Komisji, towarzyszącym publikacjom raportów w końcu marca 2013 roku.

Antonio Tajani, wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej i komisarz ds. przemysłu i przedsiębiorczości, powiedział na ten temat: „Tegoroczne wyniki pokazują, że kryzys gospodarczy negatywnie wpłynął na działalność innowacyjną w niektórych częściach Europy. Inwestycje w innowacje mają zasadnicze znaczenie, jeżeli chcemy utrzymać naszą konkurencyjność w skali globalnej i przywrócić wzrost gospodarczy w Europie. Musimy zachęcać do przedsiębiorczości, gdyż MŚP stały się główną siłą napędową innowacyjności” (*Tablica... op. cit. 2013*).

Z kolei Máire Geoghegan-Quinn, komisarz ds. badań, innowacji i nauki, stwierdziła: „Innowacyjność powinna być teraz w centrum wszystkich programów politycznych państw członkowskich. Opublikowane (...) najnowsze sprawozdanie na temat stanu Unii innowacji świadczy o postępach poczynionych w 2012 r. w zakresie niektórych ważnych kwestii, takich jak patent europejski o jednolitym skutku i nowe przepisy dotyczące funduszy *venture capital*, ale musimy iść dalej, by uniknąć przepaści innowacyjnej w Europie” (*Tablica... op. cit. 2013*).

Interesujących wniosków, z tego punktu widzenia, dostarczają też porównania międzynarodowe, na które pozwala poszerzenie tablicy wyników i analizy innowacyjności UE o kraje pozaeuropejskie.

Postęp innowacyjności Unii Europejskiej na tle krajów pozaeuropejskich

Ostatnio opublikowane wyniki pokazują, że Korea Południowa, USA i Japonia istotnie przewyższają UE pod względem wydajności. Fenomenem ostatnich lat jest wyjście Korei Południowej na pozycję światowego lidera innowacyjności i zrównanie się lub zdetronizowanie w 2012 r. (w świetle niektórych rankingów) na tej pozycji Stanów Zjednoczonych. Przewaga Korei Południowej nad UE wzrasta, natomiast Unia od 2008 r. zdołała zniwelować prawie połowę różnicy w stosunku do USA i Japonii. UE pozostaje jednak znacznie w tyle za światowymi liderami, w szczególności w zakresie wydatków przedsiębiorstw na badania naukowe i rozwój, wspólnych publikacji publiczno-prywatnych oraz patentów, jak również w szkolnictwie wyższym.

Unii Europejskiej udaje się natomiast osiągać nadal wyniki lepsze od uzyskiwanych przez Australię, Kanadę, Brazylię, Rosję, Indie, Chiny i Republikę Południowej Afryki. W stosunku do Chin, przewaga UE zmalała; utrzymuje się ona natomiast na stałym poziomie w odniesieniu do pozostałych krajów grupy BRIC (Brazylia, Rosja, Indie), a wzrasta w porównaniu z Australią oraz Kanadą¹. Liczbowy pomiar tego dystansu w stosunku do globalnych konkurentów opiera się na nieco odmiennym mierniku niż SII, ze względu na różnice komponentów stosowanych indeksów. Zmiany tych różnic w latach 2008-2012, wyrażonych w punktach procentowych, przedstawiono w tabeli 1 i na wykresie 4.

Wynik większy od zera oznacza, że dany kraj ma odpowiednią przewagę procentową w zakresie oceny innowacyjności nad UE-27, natomiast wynik mniejszy od zera mierzy lukę procentową w stosunku do UE-27 w danym roku.

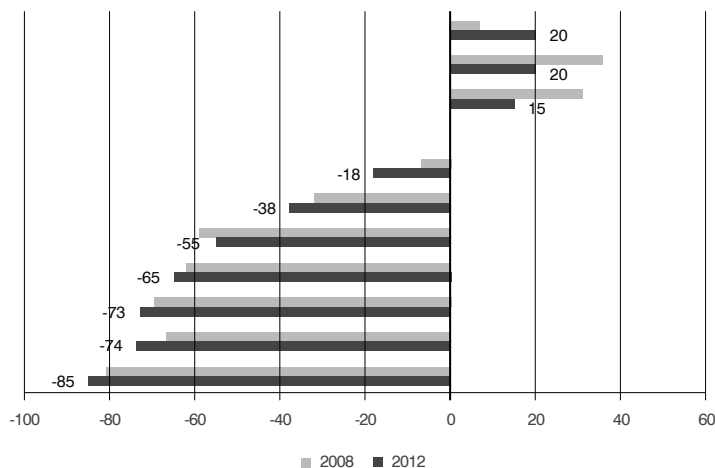
Tabela 1. Przewaga (+) lub dystans (-) w zakresie wyników innowacyjności w stosunku do UE-27 ze strony głównych globalnych konkurentów w latach 2008–2012 (w %)

Kraje	2008	2009	2010	2011	2012
Afryka Płd.	-81	-80	-83	-85	-85
Brazylia	-67	-72	-74	-73	-74
Indie	-70	-71	-72	-71	-73
Rosja	-62	-61	-62	-61	-65
Chiny	-59	-59	-56	-56	-55
Australia	-32	-33	-35	-36	-38
Kanada	-7	-10	-10	-12	-18
UE-27	0	0	0	0	0
Japonia	31	27	19	20	15
USA	36	31	27	25	20
Korea Płd.	7	12	15	16	20

Źródło: opracowanie własne, wg European Commission (2013a, s. 22).

¹ Wg European Commission, *Innovation Union Scoreboard 2013*, Enterprise and Industry, European Union 2012, cyt. wyd., punkt. 3.2: *A comparison with global competitors*.

Wykres 4. Przewaga (+) lub dystans (-) w zakresie wyników innowacyjności w stosunku do UE-27 ze strony głównych globalnych konkurentów w latach 2008 i 2012 (w %)

Uwaga: Kraje uporządkowane jak w tabeli 1.

Źródło: opracowanie własne, wg European Commission (2013a, s. 22).

Z innego opracowania i prognoz Komisji Europejskiej, opublikowanych w 2013 r., wynika, że wysoka pozycja w rankingach innowacyjności i jej wzrost w krajach przodujących w tym obszarze są wyraźnie skorelowane z wysoką i rosnącą intensywnością wydatków na badania i rozwój (R&D), mierzoną ich udziałem w PKB (European Commission 2013b, s. 78).

W tej dziedzinie kryzys i ograniczenia finansowe w wielu państwach członkowskich UE (w tym w Polsce) wpłynęły negatywnie na realizację celów wyznaczonych w *Strategii 2020*, przewidujących osiągnięcie 3% udziału wydatków na R&D w PKB UE do roku 2020, pomimo słuszych, ale dość utopijnych zaleceń Komisji, by państwa te dokonywały inteligentnej konsolidacji fiskalnej (*smart fiscal consolidation*), zapewniającej priorytet inwestycjom w R&D i stymulowały prywatne inwestycje w tym obszarze.

Ogólnie, przedsiębiorstwa europejskie zwiększyły w niewielkim stopniu udział swoich inwestycji w R&D po roku 2008, jednak występowały w tym zakresie duże różnice między państwami, gałęziami produkcji i firmami. Raport stwierdza, że w niektórych krajach zaobserwowano cięcia tych wydatków, zwłaszcza przez MŚP, podczas gdy „większe korporacje międzynarodowe wykazywały tendencję do wzrostu poziomu tych inwestycji, ale niekoniecznie w ich krajach pochodzenia, stając do konfrontacji z liderami innowacyjności w zakresie specjalizacji opartych na wiedzy i budowy klastrów na skalę globalną” (European Commission 2013b, s. 8).

W literaturze polskiej analizę porównawczą tych zagadnień podjął m.in. Wojciech Burzyński (2012, s. 233–244), nawiązując do innych prac (Gardocka-Jałowiec 2012) i wykorzystując dane i raporty GUS (*Działalność...* 2012) oraz Eurostatu. Stwierdził on, że „przedsiębiorstwa stanowiące własność zagraniczną odróżniają się od przedsiębiorstw krajowych w szczególności większymi korzyściami z działalności innowacyjnej (udziałem przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych w sprzedaży ogółem), a także mniejszym znaczeniem finansowych przeszkód dla działalności innowacyjnej. Przedsiębiorstwa krajowe mogą być zainteresowane ofertami współpracy międzynarodowej w zakresie dostępu do nowych rynków, poprawą zarządzania zasobami informacyjnymi oraz nowym podejściem do zamówień publicznych” (Burzyński 2012, s. 233).

Ocena wyników innowacyjności Polski przez Komisję Europejską

Syntetyczną, opisową ocenę innowacyjności gospodarki Polski w 2012 r. na tle średniej dla UE-27 przedstawiła Komisja na jednej stronie swojego raportu (2013), wraz z tabelami podsumowującymi wyniki szczegółowe, dotyczące poziomu i rocznego tempa zmian od 2010 roku 24 wskaźników cząstkowych (European Commission 2013a, s. 47).

- W diagnozie tej stwierdzono:
- Polska jest jednym z innowatorów o skromnych wynikach, z wynikami poniżej średniej.
 - Względnie silne strony to zasoby ludzkie.
 - Względne słabości to powiązania i przedsiębiorczość oraz innowatorzy.
 - Wysoki wzrost został odnotowany w takich pozycjach, jak publiczno-prywatne publikacje, wspólnotowy design oraz dochody zagraniczne z licencji i patentów.
 - Stosunkowo silny spadek zaobserwowano w zakresie liczby nowo przyznanych doktoratów oraz innowacyjnych MSP współpracujących z innymi.
 - Wskaźniki wzrostu dotyczące finansowania i wsparcia, aktywów intelektualnych oraz efektów ekonomicznych są wyższe od średniej; natomiast wskaźniki dotyczące wzrostu zasobów ludzkich, powiązań i przedsiębiorczości oraz innowatorów są wyraźnie niższe.

Oceny zmian innowacyjności i R&D oraz konkurencyjności polskiej gospodarki w raportach KE oraz Światowego Forum Ekonomicznego z lat 2012-2013

Jeden z najnowszych raportów Komisji Europejskiej – Dyrektoriatu Generalnego ds. Badań i Innowacji (z 2013 r.) został w całości poświęcony

omówieniu wyników badań naukowych i innowacyjności (R&I) w Polsce oraz scharakteryzowaniu z tego punktu widzenia profilu naszego kraju. Przedstawiono w nim następujące syntetyczne zalecenia dla Polski, przyjęte przez Radę w lipcu 2012 roku (European Commission 2013b, s. 10):

„Podjąć dodatkowe środki dla zapewnienia przyjaznego dla innowacji otoczenia biznesowego, przez zapewnienie lepszych powiązań między badaniami, innowacjami i przemysłem, oraz przez ustanowienie wspólnych priorytetowych obszarów i instrumentów podtrzymujących cały cykl innowacji: poprawić dostęp do finansowania badań i działalności innowacyjnych poprzez gwarancje i finansowanie pomostowe”.

Dokładniejsze wnioski i porównawcze oceny wyników Polski dla okresu po roku 2000, na tle danych dla UE i USA, w zakresie badań, innowacji i konkurencyjności przedstawiono na pierwszych stronach tego raportu, w formie opisu i macierzy, której odpowiada zamieszczona niżej tabela 2. Posłużono się przy tym miernikiem intensywności wiedzy dla gospodarki, będącym wskaźnikiem zmian strukturalnych skoncentrowanym na strukturze sektorowej oraz kierunkach specjalizacji gospodarki i pokazującym zmiany udziałów wiedzochłonnych sektorów, produktów i usług.

Tabela 2. Polska: osiągnięcia w dziedzinie badań, innowacji i konkurencyjności po 2000 roku

Inwestycje i nakłady		Dokonania/wyniki gospodarcze		
Badania	Intensywność R&D		Dokonałość w S&T	
			2010: 20,47 2005-2010: +4,45%	UE: 47,86; US:56,68 UE:+3,09%; US:+0,53
Innowacje i zmiany strukturalne	Indeks ekonomicznego wpływu innowacji		Wiedzochłonność gospodarki	
	2010-2011 0,313	UE 0,612	2010: 31,78 2000-2010: +1,65%	UE:48,75; US:56,25 UE: +0,93% US:+0,5%
Konkurencyjność	Szczególne punkty (hot spots) w czołowych technologiach		Wpływ HT + MT na bilans handlowy	
	Żywność, rolnictwo, rybactwo; Energia; Środowisko; Bezpieczeństwo; ICT; Materiały		2011: 0,88% 2000-2011: +37,56%	UE:4,2%; US:1,93% UE: +4,2% US: - 10,75%

Źródło: European Commission (2013b, s.10).

W raporcie wskazano m.in., że po 2000 roku Polska zwiększała inwestycje w R&D i poprawiała swoje wyniki jakościowe (*excellence*) w dziedzinie nauki i techniki, chociaż na poziomie niższym niż średnia w UE, koncentrując się na czołowych technologiach istotnych dla przemysłu. Gospodarka przechodziła zmiany strukturalne w kierunku zwiększenia intensywności wiedzy, a globalna konkurencyjność Polski powiększała się szybciej od średniej unijnej. Wzrastał eksport i zwiększał się w nim udział towarów wysokiej techniki (o 2% rocznie w okresie 2000-2010). Było to, prawdopodobnie, wynikiem pozytywnego oddziaływania inwestycji zagranicznych i powiązanego z nimi

importu zaawansowanych technicznie dóbr inwestycyjnych, które przyczyniały się do unowocześniania struktury produkcji krajowej. Współczynniki wpływu dóbr wysokich i średnich technologii na bilans handlowy były dość niskie, ale dodatnie i wskazywały na niewielką, lecz rosnącą przewagę komparatywną oraz nadwyżkę strukturalną w handlu towarami o wysokich i średnich technologiach.

Polska nadal pozostaje jednak daleko w tyle za średnią unijną w zakresie inwestycji, doskonałości i wiedzochłonności gospodarki.

Innym, renomowanym źródłem, dostarczającym okresowych ocen innowacyjności krajów, w szerszym kontekście ewaluacji ich międzynarodowej konkurencyjności gospodarczej, są raporty Światowego Forum Ekonomicznego (*World Economic Forum*), z których ostatni (*GCR 2012-2013*) został opublikowany w maju 2013 roku (*The Global Competitiveness Report...2013*).

Innowacyjność (głównie o charakterze technologicznym i procesowym) jest w nim uważana za jeden z dwunastu atrybutów (filarów) konkurencyjności kraju, branych pod uwagę przy obliczaniu syntetycznego Indeksu Globalnej Konkurencyjności (*GCI – Global Competitiveness Index*) i klasyfikacji krajów według stadiów rozwoju ekonomicznego. Jej wysoki poziom jest wyróżnikiem najwyższego stadium rozwoju i konkurencyjności gospodarki (Kotyński 2009, s. 73–100; Płowiec 2010, s. 269–274). W cytowanym raporcie *GCR 2012-2013* profil konkurencyjności polskiej gospodarki charakteryzują miernik ogólny i mierniki cząstkowe (składowe indeksu *GCI*), wymienione w tabeli 3.

Tabela 3. Polska w rankingu konkurencyjności globalnej Światowego Forum Ekonomicznego *GCI* 2012-2013

Wyszczególnienie			Polska	
Grupa	Filar	Nazwa	Miejsce	Ocena
Ogółem	0	GCI 2012-2013	41	4,5
I		Podstawowe wymogi	61	4,7
	1	Instytucje	55	4,1
	2	Infrastruktura	73	3,9
	3	Otoczenie makroekonomiczne	72	4,6
	4	Zdrowie i szkolnictwo podstawowe	43	6,0
II		Stymulatory efektywności	28	4,7
	5	Szkolnictwo wyższe i wyszkolenie	36	4,9
	6	Efektywność rynku dóbr	51	4,4
	7	Efektywność rynku pracy	57	4,5
	8	Rozwój rynku finansowego	37	4,6
	9	Gotowość technologiczna	42	4,7
	10	Rozmiar rynku	19	5,1
III		Czynniki innowacyjności i złożoności	61	3,7
	11	Złożoność biznesu	60	4,1
	12	Innowacyjność	63	3,3

Źródło: *The Global Competitiveness Report 2012-2013* (2013, s. 296).

Ogólna wartość miernika globalnej konkurencyjności (*GCI*) dla Polski w latach 2012-2013 wyniosła 4,5 (w skali od 1 do 7), co dało Polsce 41. miejsce w rankingu obejmującym 144 kraje, podobnie jak w rankingu za lata 2011-2012 (142 kraje), a także w porównaniu z takim samym wynikiem oraz 39. miejscem (wśród 139 krajów) w rankingu za lata 2010-2011.

Najniższy wynik cząstkowy dla Polski (3,3) dotyczył innowacyjności. Plasaowało to Polskę w latach 2012-2013 na 61. pozycji, w porównaniu z miejscem 58. w rankingu poprzednim. Regres o 3 miejsca nastąpił pomimo wzrostu wartości indeksu innowacyjności o 0,1 punktu i spowodował spadek pozycji Polski (z miejsca 57. na 61.) w całej grupie III, pomimo wzrostu wartości indeksu grupowego z 3,6 do 3,7. Również w kilku innych filarach konkurencyjności w stosunku do poprzedniego rankingu nastąpiły podobne przesunięcia, świadczące o szybszym od Polski postępie konkurentów. Niepokojąca jest zwłaszcza utrata pozycji konkurencyjnej w grupie I („podstawowych wymogów”) – spadek z miejsca 56. na 61., przy utrzymaniu oceny 4,7, na co złożyło się pogorszenie ocen lub/bądź pozycji Polski w zakresie instytucji oraz stanu ochrony zdrowia i szkolnictwa podstawowego.

W grupie II („stymulatorów efektywności”), pomimo poprawy ogólnego wyniku (z 4,6 do 4,7) i miejsca (z 30. na 28.), widoczny jest spadek z 31. na 36. miejsce w zakresie szkolnictwa wyższego i wykszolenia, przy utrzymaniu oceny 4,9, oraz w zakresie rozwoju rynku finansowego (spadek z 34. na 37. miejsce). Na szczególne odnotowanie zasługuje natomiast poprawa oceny (z 4,2 na 4,7) oraz miejsca (z 48. na 42.) w zakresie gotowości technologicznej kraju.

Jednym z komplementarnych raportów do omawianego wyżej raportu WEF o globalnej konkurencyjności, jest raport Światowego Forum Ekonomicznego o globalnej technologii informacyjnej 2013, opracowany przy udziale prestiżowej szkoły biznesu INSEAD (*The Global Information Technology Report 2013*). Raport posługuje się syntetycznym indeksem „gotowości do pracy w sieci” (*Networked Readiness Index*), składającym się z czterech subindeksów oraz 10 filarów.

W międzynarodowym rankingu, opartym na tym mierniku, Polska zajęła 49. miejsce (na 144 kraje), z wynikiem 4,2 (w skali od 1 do 7) (*The Global Information... op. cit., s. 246*).

Duży wkład w badania innowacyjności, rozwój metodologii badawczej oraz studia teoretyczne i empiryczne nad różnymi aspektami innowacyjności i jej wpływu na konkurencyjność i rozwój gospodarczy krajów i regionów wnoszą też, od wielu już lat, prace OECD, których ze względu na zakres artykułu nie będziemy tu omawiać (Marciniak 2010).

Porównanie wielu ocen, z perspektywy międzynarodowej, pozwala może na ukształtowanie bardziej zobiektywizowanego, wieloaspektowego obrazu procesu zmian innowacyjności, mającego kluczowe znaczenie dla rozwoju

społeczno-gospodarczego kraju w epoce globalizacji, ryzyka i wzmożonej konkurencji międzynarodowej.

Mimo ograniczeń finansowych w okresie kryzysu czy spowolnienia wzrostu gospodarczego kwestia ta powinna być w centrum zainteresowania polityków gospodarczych i władz państwowych, jak i organów unijnych. Niepokojące sygnały dotyczące regresu pozycji Polski na mapie innowacyjności Unii Europejskiej powinny być dla nas ważnym i pouczającym ostrzeżeniem.

Bibliografia

- Burzyński W. (2012), *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw – osiągnięcia i przeszkody*, (w:) *Polityka gospodarcza Polski w integrującej się Europie 2011–2012*, „Raporty”, IBRKK, Warszawa.
- Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2008–2010* (2012), GUS, Warszawa.
- European Commission (2010), *Europe 2020 Flagship Initiative Innovation Union*, Communication from the Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of The Regions, SEC(2010) 1161, Brussels, 6.10.2010 COM(2010) 546 final.
- European Commission (2012), *Innovation Union Scoreboard 2011*, Enterprise and Industry, PRO INNO Europe, European Union, <http://www.proinno-europe.eu/inno-metrics/page/innovation-union-scoreboard-2011> [dostęp: 02.05.2013].
- European Commission (2013a), *Innovation Union Scoreboard 2013*, Enterprise and Industry, European Union 2012, Annex E, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/facts-figures-analysis/innovation-scoreboard/index_en.htm [dostęp: 02.05.2013].
- European Commission (2013b), *Research and Innovation performance in EU Member States and Associated countries. Innovation Union progress at country level 2013*, European Union.
- European Commission (2013c), *Research and Innovation performance in Poland. Country profile 2013*, European Union.
- European Commission (2013d), *State of the Innovation Union 2012. Accelerating change*, Directorate General for Research and Innovation, Innovation Union.
- Gardocka-Jałowicz A. (2012), *Nakłady na działalność badawczo-rozwojową a innowacyjność gospodarki*, „Ekonomista”, nr 1.
- The Global Competitiveness Report 2011–2012* (2011), World Economic Forum.
- The Global Competitiveness Report 2012–2013* (2013), World Economic Forum.
- The Global Information Technology Report 2013. Growth and Jobs in a Hyperconnected World* (2013), World Economic Forum.
- Innovation Union Scoreboard 2010, The Innovation Union's performance scoreboard for Research and Innovation* (2010), PRO INNO Europe – Inno-Metrics, 1 February 2011. <http://www.proinno-europe.eu/inno-metrics/page/innovation-union-scoreboard-2010>.

- Kotyński J. (2009), *Konkurencyjność polskiej gospodarki wobec wyzwań globalnych*, (w:) *Modele rozwoju społeczno-gospodarczego w erze globalizacji*, Forum Spraw Publicznych, IX Konferencja, Akademia Finansów w Warszawie, 8.01.2009.
- Marciniak S. (2010), *Innowacyjność i konkurencyjność gospodarki*, C.H. Beck, Warszawa.
- Płowiec U. (2010), *Cechy gospodarki i społeczeństwa wiedzy*, (w:) *Innowacyjna Polska w Europie 2020. Szanse i zagrożenia trwałego rozwoju*, PWE, Warszawa.
- Tablica wyników pokazuje wzrost innowacyjności Unii Europejskiej, ale także pogłębianie się różnic między państwami* (2013), Komisja Europejska, Komunikat prasowy, Bruksela, 26 marca 2013 r., IP/13/270.

Uwaga:

Materiały Komisji Europejskiej pobrano ze strony internetowej: <http://www.ec.europa.eu/> oraz stron: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/facts-figures-analysis/innovation-scoreboard/index_en.htm ; Tablica wyników „Unii innowacji”, Sprawozdanie „Stan Unii innowacji”, Unia innowacji, Europa 2020 [dostęp: 28.04.2013].

Regress of Poland's Position in the EU Map of Innovativeness in 2010–2012

Summary

According to the announced in March 2013 by the European Commission reports, rankings and table of results in the area of innovativeness, Poland was in 2012 in the group of four European Union's Member States with the slowest progress and the lowest level of the synthetic innovativeness measure and its results and position against the background of evaluations of innovativeness of other EU Member States and the world worsened as compared with the year 2010. EC opinions on achievements and delays as well as conditions for improvement of innovativeness of the EU, Poland and other countries under the conditions of crisis and a further economic slowdown are supplemented by conclusions and recommendations contained in studies prepared by other international organisations.

Key words: innovativeness, competitiveness, ranking, table of results, the European Union, information technologies.

JEL codes: F01, F15, I23, O31, O33